

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ**

**ПРОГРАМА
ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ»
для вступу на навчання на другий (магістерський) рівень вищої освіти
за спеціальністю 053 Психологія**

Чернігів – 2024

Пояснювальна записка

Програму курсу «Основи психології» для проведення додаткового вступного випробування на другий (магістерський) рівень вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія розроблено кафедрою психології Пенітенціарної академії України.

Завдання іспиту – виявити рівень знань абітурієнта з навчальної дисципліни «Основи психології» згідно з Програмою додаткового вступного випробування для вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти.

Предметом є формування систематизованих знань про основні психологічні явища та їх характеристики.

Програма додаткового вступного іспиту складається з таких розділів:

1. Методичні основи загальної психології, як науки
2. Психіка та свідомість
3. Сенсорно-перцептивна сфера особистості
4. Когнітивна сфера особистості
5. Емоційно-вольова сфера
6. Індивідуально-типологічні властивості особистості

Абітурієнт повинен знати:

- основні категорії, поняття, закономірності і закони загальної психології;
- зміст і особливості психічних процесів і явищ;
- головні теоретичні напрями сучасної психології
- теоретично обґрунтовані методи дослідження психічних процесів та явищ.

Абітурієнт повинен вміти:

- застосовувати знання під час поясненні психологічних явищ і процесів;
- вміти виявляти, порівнювати, аналізувати, систематизувати, узагальнювати і обґрунтовувати причинно-наслідкові зв'язки у психічних явищах;
- аналізувати і розкривати закономірності розвитку психіки;
- пояснювати загальні властивості психічних процесів;
- орієнтуватися у різноманітних теоріях, критично аналізувати різні підходи до основних психологічних категорій, враховувати отримані знання в практичній діяльності;
- визначати основні властивості особистості, психологічні механізми детермінації її поведінки; враховувати індивідуальність, неповторність, внутрішній потенціал особистості.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Розділ 1. Методичні основи загальної психології як науки

Тема 1. Предмет і завдання загальної психології.

Явища, які вивчає сучасна психологія. Становлення психології з прадавніх часів до нашого часу. Завдання загальної психології. Основні галузі психології. Фундаментальні та прикладні галузі психології. Характеристики різноманітних психологічних наук.

Тема №2. Загальні питання побудови психологічного дослідження. Загально-наукові та статистичні методи дослідження.

Методи наукових досліджень. Валідність, надійність. Використання методів природничих і точних наук у психології. Історія розвитку диференційно-психологічних досліджень. Вимоги до методів психології.

Тема №3. Психологічні методики дослідження.

Використання в психології методів: спостереження, самоспостереження, експеримент (лабораторний, природний), експериментально-генетичний метод. Додаткові методи в психології: психологічні тести (тести здібностей, тести інтелекту, тести успішності); моделювання психічних процесів, функцій; метод аналізу продуктів діяльності людини, кількісний і якісний аналіз психічних факторів.

Розділ 2. Психіка та свідомість.

Тема №4. Поняття психіки та її еволюція.

Виникнення психіки. Процеси асиміляції та дисиміляції. Розвиток механізмів психіки. Розвиток психіки в філогенезі (тропізм, стадія елементарної сенсорної психіки, стадія перцептивної психіки, стадія інтелекту, інстинкти, інстинктивні форми поведінки). Виникнення та розвиток вищих психічних функцій людини.

Тема №5. Основні концепції розвитку психіки людини.

Біогенетична концепція, проблеми розвитку людини як індивіда, наділеного певними антропологічними властивостями, що проходить різні стадії дозрівання по мірі реалізації філогенетичної програми в онтогенезі (біогенетичні теорії С.Холла, М.Гетчинсона, психоаналітичний підхід З.Фрейда).

Соціогенетичний підхід (теорії научіння Дж.Уотсона, Б.Скіннера, А.Бандури). Персоногенетичний підхід (А.Маслоу, К.Роджерс). Когнітивний напрям (Дж.Брунер, Ж.Піаже).

Тема № 6. Психічні стани та їх регуляція.

Загальне уявлення про функціональні стани організму. Фізіологічні основи і зовнішні прояви психічних станів. Класифікація психічних станів. Властивості психічних станів. Психічні властивості в різних життєвих ситуаціях. Регуляція психічних станів.

Тема № 7. Поняття свідомості. Походження та розвиток свідомості.

Свідомість як вищий рівень психічного відображення і вищий рівень саморегуляції. Природа людської свідомості. Виникнення та розвиток

свідомості. Роль праці у формуванні і розвитку свідомості людини. Концепція О.М.Леонт'єва.

Тема № 8. Структура свідомості.

Рівні (чуттєво-афективний, ціннісно-вольовий, абстрактно-логічне мислення) та елементи свідомості (знання, ставлення, цілеспрямованість діяльності, самосвідомість).

Свідомість, самосвідомість та рефлексія. Співвідношення та роль у психіці свідомості, несвідомого, надсвідомого, підсвідомого.

Розділ 3. Сенсорно-перцептивна сфера особистості

Тема №9. Відчуття.

Загальне поняття про «відчуття» як процес відображення у мозку людини предметів та явищ дійсності. Фізіологічні основи відчуттів. Класифікація відчуттів. Закони відчуттів.

Тема №10. Сприйняття.

Поняття про сприйняття як про психічний процес відображення людиною предметів та явищ в цілості. Різновиди сприйняття. Закони сприйняття. Спостереження та спостережливість.

Тема №11. Увага.

Розуміння уваги як особливої форми психічної активності. Теорії виникнення та розвитку уваги. Фізіологічні основи уваги. Різновиди та форми уваги. Закони уваги.

Тема №12. Пам'ять.

Поняття про пам'ять. Види пам'яті. Теорії пам'яті. Запам'ятовування та його різновиди. Відтворення та його різновиди. Забування та його причини. Індивідуальні особливості пам'яті.

Розділ 4. Когнітивна сфера особистості

Тема №13. Уява.

Поняття про уяву. Зв'язок уяви з предметною діяльністю. Уява та органічні процеси. Процес створення образів уяви. Види уяви.

Тема №14. Мислення.

Поняття про мислення. Розумові дії і мисленнєві операції. Форми мислення. Види мислення. Індивідуальні особливості мислення.

Тема №15. Інтелект.

Поняття про інтелект. Історія вивчення поняття. Види інтелекту. Структура інтелектуальних здібностей. Мислення та інтелект. Зв'язок мислення та інтелекту.

Розділ 5. Емоційно-вольова сфера

Тема №16. Воля. Вольова регуляція.

Поняття про волю. Довільні дії і їх особливості. Аналіз складної волювої дії, проста вольова дія. Основні якості волі.

Тема №17. Емоції. Почуття.

Поняття про емоції. Фізіологічні механізми емоцій та почуттів. Вираження емоцій та почуттів. Форми переживання емоцій та почуттів. Вищі почуття.

Тема №18. Адаптація людини і функціональний стан організму.

Загальне уявлення про адаптацію. Фази розвитку процесу адаптації. Форми адаптації. Специфіка адаптації до психогенних факторів, дефіциту інформації, особливості адаптації людини. Управління адаптацією.

Тема №19. Емоційний стрес і регуляція емоційних станів.

Поняття про емоційний стрес. Властивості особи, що впливають на виникнення стресу. Зв'язок емоційного стресу з фізіологічним станом організму. Взаємозв'язок емоційного стресу з соціальними явищами. Регуляція емоційних станів.

Розділ 6. Індивідуально-типологічні властивості особистості

Тема №20. Темперамент.

Поняття про темперамент. Типи темпераменту. Основні властивості темпераменту. Фізіологічні механізми темпераменту. Роль темпераменту в діяльності.

Тема №21. Характер.

Поняття про характер. Структура характеру. Основні риси типового характеру. Природа характеру. Формування характеру.

Тема №22. Здібності

Поняття про здібності. Структура здібностей. Відмінності у здібностях та їх природа.

Рекомендована література

1. Бенеш Г. Психологія: довідник / пер. з нім.; наук. ред. пер. В.О. Васютинський. К.: Знання-прес, 2007. 510 с.
2. Ільїна Н. М. Загальна психологія в екзаменаційних питаннях і відповідях : навчальний посібник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2009. 239 с.
3. Лозниця В. С. Основи психології та педагогіки: навчальний посібник. К:КНЕУ, 2001. 288 с.
4. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія: навчальний посібник. К: МАУП, 2000. 256 с.
5. Полянцева О. И. Психология : учебное пособие. Ростов на Дону : Феникс, 2002. 416 с.
6. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. 3-тє вид., доповн. К: Академвидав, 2012. 528 с. (Серія «Альма-матер»).

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені І.В.Вернадського:
www.nbuv.gov.ua
2. Національна парламентська бібліотека України: www.nplu.kiev.ua
3. Електронна бібліотека підручників: www.ellib.ua
4. Електронна бібліотека підручників: www.pidruchniki.com.ua